

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. III. Naturæ Prioritas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

nitas movet ad deambulationem, ut per hunc motum corpus fiat aut conserve-
tur sanum. Moralis est, quæ movet causam efficientem, non ut fit, sed *quia
est*: Sic imperium Domini movet servum, ut laboret; non enim laborat, ut
Dominus laborem imperet, sed quia imperat, seu quia imperium est. Exem-
plaris autem sive fit interna, uti est idea in mente artificis; sive fit externa,
ut aliquod prototypon externum dirigit artificem ad assimilandum sibi ef-
fectum. Moralis subdividitur in allicientem, retrahentem & neglectam. Al-
liciens movet ad agendum, retrahens absterret ab agendo, neglecta potest qui-
dem movere aut absterre, sed hinc & nunc contemnitur. Quæ causæ omnes
revocari possunt ad primaria quatuor causarum genera ex Aristotele superius al-
lata, nempe ad efficientem, materialem, formalem & finalem.

§. III.

Naturæ Prioritas.

PRioritatem in genere, ait Maurus, esse ordinem, per quem unum alteri ad-
ditur, quod fieri potest multipliciter: unde prima prioritas notissima est
temporis; sic dies hodiernus prior est crastino. 2. Est prioritas ordinis, qua-
lem habet inter scientias Mathematicas Arithmetica & Geometria; quia ab
his incipiendum, ut ordo servetur quàm optimè. 3. Est prioritas dignitatis,
unde in quibusdam coenobiis, qui aliis præsent, *Priores* nuncupantur: ad hanc
reduci potest prioritas loci. 4. Est prioritas rationis; cum res eadem secun-
dum nostrum concipiendi modum prior apparet sub uno conceptu quàm sub
alio, sic intellectus est ratione nostra prior voluntate. 5. Prioritas est à sub-
sistendi consequentia, sic quia ritè inferitur: datur canis, ergo datur animal;
non tamen vicissim: animal est prius cane. 6. Est prioritas naturæ, per quam
aliquid dependet ab altero in fieri aut conservari, sic sol est naturâ prior luce.
7. Est prioritas originis, qua nempe origine prius dicitur id, à quo est aliud
simpliciter, unde dicitur prioritas à quo, præscindens à prioritate temporis, na-
turæ & rationis: & si nulla talis prioritas interveniat, dicitur prioritas originis
pura, qualis datur in Divinis, ubi Filius ita procedit à Patre, ut tamen habeat
simultatem temporis, naturæ, & rationis; cum non possit concipi Pater existens
sine Filio, & Filius procedat sine dependentia reali, consequenter nulla inter-
veniat præcellentia unius Personæ super aliam.

Ex his potissimum in considerationem venit prioritas naturæ, quam variè
explicant Auctores; commodè videtur dici posse, illud esse naturâ prius, quod
ut aliunde existens præsupponitur ad hoc, ut aliquid fiat. Adeoque ipsa cau-
sa efficiens, decretum Dei omnipotentiam applicans, dispositiones & conditio-
nes ad agendum requisitæ, negatio impedimentorum per ipsam actionem non
auferibilem, & quidquid se tenet ex parte actus primi proximi, ut causa com-
pletè sit ad agendum expedita, id totum dicitur naturâ prius ad effectum: non
item reliqua, quæ non ita præsupponuntur, uti est causa finalis, causæ intrinse-
cæ quæ tales, effectus simultanei, actio, effectus ipse &c.

Quæres, utrum aliquid tempore posterius possit respectu ejusdem esse na-
turâ prius? Resp. ex communiore sententia id posse. Sic septem annorum
futura sterilitas movit Pharaonem ad implenda frumento horrea: Christus do-
lebat in horto propter peccata non commissa solum, sed etiam futura, quæ
perpe-

perpetraturi erant ingrati homines. Hæc & similia se habent velut causa moralis naturâ prior; ad hanc enim satis est, ut duas contineat formalitates (plus enim gratis requiritur) nempe ut moveat *quia est* in aliqua temporis differentia, & ut existat aliunde seu independenter ab effectu, ad quem movet, & est naturâ prior: sed utraque hæc formalitas invenitur in futuris, de quibus loquimur: ergo. Conf. 1. quia Theologi communiter docent, merita Christi fuisse naturâ priora & verè causas morales Gratiarum, B. Virgini, Adamo, aliis Progenitoribus collatarum, juxta illud Apostoli ad Hebr. 2. *Propter quem omnia & per quem omnia.* Conf. 2. quia potest aliquod præteritum, v. g. injuria movere ad vindictam, *quia fuit*: ergo etiam futurum movere potest, *quia erit.*

Dices, quod nihil est, non potest nunc movere; sed futurum nunc nihil est: ergo. Resp. 1. retorq. arg. in causa finali, quæ juxta omnes movet, antequam existat realiter, licet in eo differentia sit, quod causa finalis moveat, *ut sit*; moralis, *quia est* in aliqua temporis differentia. R. 2. dist. maj. quod nihil est, neque realiter, neque intentionaliter, non potest nunc movere, con. si est aliquid saltem intentionaliter, ne. maj. sed futurum nunc nihil est realiter, con. intentionaliter, ne. mi. & conseq. Neque propterea movet cognitio, sed res futura, quæ cognoscitur: sicut dum exhibes reverentiam imagini Christi, non te movet imago, sed res per imaginem representata. Similiter dum amas Deum, non te movet cognitio, sed Deus cognitus ut amabilis; cognitio enim duntaxat applicatio motivi est. Idem dicendum, dum doles de peccatis commissis memoriæ inhærentibus, idem de aliis conditionibus applicativis, uti est applicatio ignis ad comburendum, sonus campanæ ad audiendum sacrum &c.

§. IV.

An dari possit mutua naturæ prioritas inter causas físicas?

Implicat mutua naturæ prioritas inter causas físicas pro eodem instanti, & quoad primam productionem. Probatur: si ignis A produceret ignem B, & ignis B pro eodem instanti produceret ignem A, tunc idem esset prior se ipso; hoc implicat: ergo. Prob. maj. quod est prius priore, est etiam prius posteriore; sed in dato casu ignis A esset prior igne B, respectu cujus ignis A est etiam posterior: ergo ignis A esset prior seipso. Conf. 1. quia idem constitueret actum primum proximum velut causa, & simul non constitueret velut effectus, quod est contradictorium. Conf. 2. Implicat, ut aliquod ens suam sibi procuret operandi potentiam per ipsam actionem; sic est impossibile, ut homo acquirat pedes per ambulationem, aut avis alas per volatum; potentia enim præsupponitur ad actum; sed hoc fieret, si possibilis foret talis mutua naturæ prioritas: si enim est possibilis, tunc causa producens effectum, à quo fit, procurat sibi suum ipsius esse; atqui esse causæ est ipsa potentia causæ: ergo. Hæc demonstratio notari debet; quia confirmat necessitatem entis à se, ut dicitur in demonstratione Dei.

Neque difficultatem patitur assertio, si termini ritè expendantur: possibile equidem esset in sensu diviso, ut ignis A produceret ignem B, & ignis B ignem A; sed non in sensu composito, eodem instanti, & quoad primam productionem.